

Nr 167.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående överlåtelse till staten av viss fastighet för anordnande av trädgårdsskola för norra Sverige m. m.: given Stockholms slott den 14 februari 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernädigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

J. B. Johansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 februari 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDBIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Johansson anför:

På framställning av Kungl. Maj:t anvisade 1909 års riksdag medel till upprätthållande, bland annat, av en trädgårdsskola i Norrland. Enligt Kungl. Maj:ts beslut skulle skolan förläggas till Härnösand; och bemyndigades lantbruksstyrelsen att träffa avtal härom med trädgårdsdirektören därstädes. Kontrakt upprättades på 5 år att upphöra hösten 1914. Sedermera förnyades samma kontrakt, först för två femårsperioder, därefter för ett år och slutligen ånyo för fem år eller perioden 1925—1930.

Nuvarande kontrakt, vilket upprättats med direktören C. Liljenvall, som av Härnösands stad arrenderar den jord varå skolan med tillhörande anläggningar är belägen, upphör att gälla med utgången av oktober månad 1930.

Statsanslaget, som under tiden för skolans tillvaro utgått med växlande belopp, ingår i det under nionde huvudtiteln upptagna ordinarie anslaget till trädgårdsskolor i mellersta och norra Sverige, vilket för närvarande är i riksstaten upptaget med 30,000 kronor. Härav avses 14,000 kronor för upprätthållande av skolan i Härnösand.

I skrivelse den 15 mars 1929 (se prop. 1929:203) erinrade lantbruksstyrelsen, att kontraktet rörande ifrågavarande skola komme att upphöra med utgången av oktober 1930 samt att hösten 1931 utginge jämväl avtalet mellan Liljenvall och Härnösands stad. Då det kunde ifrågasättas, huruvida skolan för framtiden kunde vara kvar å nuvarande plats, hade det syntts lantbruksstyrelsen nödvändigt att undersöka möjligheten att anordna trädgårdsskola för Norrland på annat ställe. Innan styrelsen övergick till en granskning av de möjligheter, som i sådant avseende kunde ifrågakomma, upptog styrelsen till skärskådande frågan, huruvida en trädgårdsskola i Norrland överhuvud hade någon väsentlig uppgift att fylla. På anförda skäl ansåg sig styrelsen i sådant avseende kunna uttala att, om södra och mellersta Sveriges trädgårdsskolor vore av största betydelse som upplysnings- och propagandahärdar för trädgårdsskötselns utveckling i dessa landsdelar, så vore en väl skött och väl rustad trädgårdsskola i Norrland av ännu större betydelse på grund av trädgårdsskötselns efterblivenhet därstädes. Förutsättningarna för köksväxtodling samt odling av vissa bärväxter och prydnadsväxter i Norrland måste även betecknas såsom mycket gynnsamma. Vid den undersökning, som inom styrelsen pågick rörande trädgårdsundervisningens ordnande inom landet, hade styrelsen, ehuru undersökningen ännu ej avslutats, kommit på det klara med att minst en verklig trädgårdsskola vore av behovet påkallad inom Norrland.

Beträffande förläggningen av en dylik trädgårdsskola anförde lantbruksstyrelsen, att under utredningens gång undersökningar hade gjorts, huruvida en trädgårdsskola icke fortfarande skulle kunna upprätthållas i Härnösand på annan plats än den nuvarande. Något enligt styrelsens förmenande antagbart förslag härtill hade emellertid icke framkommit. Emellertid anmälde styrelsen, att i en till chefen för jordbruksdepartementet ställd, till lantbruksstyrelsen inlämnad skrivelse av den 8 mars 1929 bruksägaren Seth Kempe, för egen del och för fru Lotty Bruzelius, född Kempe, samt fru Eva Kempe, född Treffenberg, erbjudit sig att ställa nödiga medel, 138,500 kronor, till statens förfogande för förvärvande av vissa delar av fastigheten 18 ³/₄ mål Söråker nr 5 i Hässjö socken av Västernorrlands län och för anordnande därstädes av en trädgårds-skola. Det erbjudna området omfattade tillhoppa omkring 16 hektar, där-

av omkring 10 hektar för trädgårdsskötsel lämplig åkerjord och omkring 3 hektar park. Av det till förfogande ställda beloppet avsåges 50,000 kronor till bestridandet av kostnaderna för byggnaders iordningsställande och anskaffande av undervisningsmaterial m. m. samt återstoden till köpeskilling för fastigheten. Lantbruksstyrelsen fann icke någon bättre möjlighet föreligga för lösandet av frågan rörande upprätthållandet av en trädgårdsskola för Norrland än den, som erbjöde sig genom mottagande av nu nämnda frikostiga anbud. Och hemställde styrelsen, då sålunda medel funnes tillgängliga för skolans upprättande och från statens sida behövde tagas i betraktande allenast de årliga omkostnaderna för skolans bedrivande, att bemyndigande måtte utverkas att för statsverkets räkning emottaga den erbjudna donationen.

I anslutning härtill framlade Kungl. Maj:t förslag i ämnet till 1929 års riksdag (prop. nr 203).

Till riksdagens jordbruksutskott ingavs emellertid av stadsfullmäktige i Härnösand en skrivelse, däri stadsfullmäktige erbjödo dels kostnadsfritt upplåtande tills vidare under 20 år av ett erforderligt markområde åt Norrlands trädgårdsskola å den s. k. Hovsjorden, där skolan nu ligger, utökad med angränsande mark till en sammanlagd areal av cirka 16 hektar jämte dispositionsrätt tillsvidare, att avstås efter ett års uppsägning, av ytterligare nära två och ett halvt hektar, dels å området uppförda åbyggnader i befintligt skick, för närvarande använda av trädgårdsskolan till växt- och drivhus samt lektionssalar, och dels nödiga elevbostäder och bostad för föreståndaren, varjämte staden förband sig att tillsvidare under samma tidrymd driva skolan efter samma grunder, som den hittills drivits. Erbjudandet skedde under förutsättning, att staden för skolans behöriga drift erhöle minst samma statsbidrag, som den hittills åtnjutit, samt att staden bereddes tillfälle att i skolans styrelse insätta tvenne representanter.

I sitt utlåtande i ärendet (nr 70) anförde jordbruksutskottet följande:

»I likhet med departementschefen finner utskottet angeläget att på bästa möjliga sätt säkerställa den verksamhet, som bedrives vid den hittills till Härnösand förlagda trädgårdsskolan. Utskottet vill också uttala sin livliga uppskattning av den i propositionen omförmälda synnerligen frikostiga privata donationen, varmed avses att främja denna för Norrland i hög grad betydelsefulla angelägenhet.

Det framgår emellertid av vad lantbruksstyrelsen i ärendet anför, att någon egentlig utredning icke medhunnits rörande den blivande organisationen av trädgårdsskolan och statens ekonomiska medverkan härtill, och redan denna omständighet gör det svårt för utskottet att i dessa hänseenden överblicka frågan. Härtill kommer emellertid, att spørsmålet kommit i ett väsentligt förändrat läge genom det av Härnösands stadsfullmäktige gjorda erbjudandet, varigenom skolan — vilket i proposi-

tionen förutsättes vara uteslutet — skulle kunna bibehållas på sin nuvarande plats. Stadsfullmäktige hava onekligen anfört åtskilliga vägande skäl för ett dylikt bibehållande. Å andra sidan har utskottet genom såväl propositionen som vad representanter för utskottet vid besök å platsen iakttagit fått den uppfattningen, att den värdefulla egendom, som genom donationen skulle bliva kronans, i flera avseenden väl lämpar sig för inrättandet av trädgårdsskola. För att överhuvud kunna avgöra, vilket av de nu föreliggande alternativen från olika synpunkter är att föredraga, skulle emellertid krävas en betydligt fullständigare utredning; en utredning, som det icke varit möjligt för utskottet att verkställa.

I det skick ärendet alltså befinner sig och då ett bifall till propositionen skulle innebära ett definitivt uteslutande av Härnösandsalternativet, har utskottet ansett sig nödsakad välja den utvägen att låta med denna förlägningsfrågas avgörande tillsvidare anstå i avbidan på erforderlig utredning. Utskottet vill därvid uttala den förhoppningen, att denna undersökning må kunna komma att omfatta båda de numera föreliggande alternativen. Utskottet föreställer sig, att denna undersökning lämpligen kan anknytas till den utredning angående trädgårdsundervisningens ordnande, vilken, såsom förut omförmäls, pågår hos lantbruksstyrelsen och avses att vara fullbordad i så god tid, att förslag i ämnet kan föreläggas 1930 års riksdag.»

I anslutning härtill hemställde utskottet, att propositionen icke måtte av riksdagen bifallas. Detta blev ock riksdagens beslut.

Vid anmälan den 14 juni 1929 av riksdagens skrivelse i ämnet (nr 285) anbefalldes Kungl. Maj:t lantbruksstyrelsen att verkställa utredning rörande lämpligaste förläggningen och organisationen av trädgårdsskolan för Norrland, därvid styrelsen hade att iakttaga vad i jordbruksutskottets ovan omförmälda utlåtande anförts i ämnet.

Vidare har lantbruksstyrelsen anmodats att avgiva yttrande över en den 17 augusti 1929 dagtecknad, till chefen för jordbruksdepartementet ställd skrivelse från bruksägaren Kempe, varuti denne i anledning av riksdagens förenämnda beslut meddelat, att vederbörande donatorer numera förvärvat Söråkers egendom samt att de erbjöde sig att överlämna egendomen såsom gåva till statsverket för inrättande därstädes av en trädgårdsskola för Norrland ävensom att därutöver ställa till förfogande ett belopp av 50,000 kronor.

I skrivelse den 4 januari 1930 har lantbruksstyrelsen framlagt den från styrelsen infordrade utredningen, varefter statskontoret den 25 i samma månad avgivit remissutlåtande i ärendet.

Lantbruksstyrelsen anför inledningsvis, att styrelsen ansett sig böra, innan spörsmålet om den lämpligaste förläggningen av en trädgårdsskola för Norrland upptoges till prövning, något närmare belysa det läge, var-

uti den inom styrelsen pågående *utredningen rörande trädgårdsundervisningens ordnande* befunne sig. Styrelsen anför härom:

Särskilt frågan om ordnandet av undervisningen för Norrland hade vid omförmälda utredning spelat en stor roll. Olika meningar i ämnet hade gjort sig gällande inom de olika norrländska hushållningssällskapen, i det att vissa sällskap framhållit önskvärdheten av en genomgripande omläggning såväl med hänsyn till kursernas längd som omfattning, under det att andra däremot ansett de nuvarande grunderna för undervisningen i huvudsak böra bibehållas.

Frågan om trädgårdsundervisningens ordnande i Norrland syntes emellertid i viss grad påverkas av den ställning, statsmakterna komme att taga till förläggningen av skolan. En förläggning till Härnösand enligt stadsfullmäktiges omförmälda förslag skulle för 20 år framåt binda skolan vid åtminstone i huvudsak samma grunder för undervisningen, som för närvarande vore gällande och vid minst samma statsanslag som nu utginge, under det att en förläggning till Söråker icke skulle stå hindrande i vägen för den organisation, som kunde befinnas lämpligast. Innan lantbruksstyrelsen slutförde en utredning angående trädgårdsundervisningens ordnande, syntes det därför vara i hög grad önskvärt, att frågan om förläggningen vore avgjord. Härtill komme att, därest statsmakterna skulle besluta en förläggning till Söråker och driften av skolan skulle komma att handhavas av de norrländska hushållningssällskapen gemensamt, lösandet av frågan rörande organisationen av trädgårdsundervisningen i Norrland med all säkerhet skulle underlättas. En styrelse för denna skola, vari samtliga hushållningssällskap vore representerade, torde vid denna utredning kunna lämna synnerligen värdefull hjälp. Innan styrelsen framlade slutligt förslag till trädgårdsundervisningens ordnande, ansåge lantbruksstyrelsen det dessutom vara önskvärt, att de sakkunniga, som fått i uppdrag att utreda den lägre lantbruksundervisningens ordnande, slutfört sitt uppdrag, då det icke kunde anses uteslutet, att de sakkunnigas utredning kunde och borde hava visst inflytande på jämväl ordnandet av trädgårdsundervisningen.

Orsaken till att lantbruksstyrelsen i sin skrivelse den 15 mars 1929 framhöll sin avsikt att med det snaraste fullborda utredningen angående trädgårdsundervisningens ordnande hade varit, att avtalen med innehavarna av trädgårdsskolorna i Härnösand och Ätvidaberg utlöpte hösten 1930 och att således ny avtalsperiod då toge sin början. En omorganisation torde nämligen, åtminstone om den medförde större förändringar, knappast kunna genomföras annat än i samband med upprättandet av nya avtal. Emellertid hade lantbruksstyrelsen övertygat sig om, att hinder icke mötte för prolongering för ett år på nu gällande villkor av avtalen rörande nämnda båda skolor. Avtalet beträffande trädgårdsskolan i Härnösand vore träffat med skolans föreståndare, direktören Liljenvall, vars kontrakt med Härnösands stad angående nyttjanderätt till det område, varå skolan bedreve sin verksamhet, utlöpte hösten 1931. Såväl Liljenvall som baroniet Adelsvärd hade förklarat sig villiga att förlänga respektive avtal på ett år.

Då tvingande skäl att nu framlägga förslag till trädgårdsundervisningens ordnande i dess helhet således icke föreläge och utredningen enligt lantbruksstyrelsens förmenande måste vinna på att vid dess slutförande frågan om norrlandsskolans förläggning vore avgjord, hade lant-

bruksstyrelsen ansett framläggande av dylikt förslag böra tillsvidare anstå i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till här föreliggande fråga.

Lantbruksstyrelsen har under sådana förhållanden funnit sig kunna begränsa förevarande utredning att gälla *förläggningen av en trädgårdsskola för Norrland samt prövning av bruksägaren Kempes m. fl:s förnyade erbjudande*. Härutinnan anför styrelsen följande:

För att tillförlitligt kunna bedöma denna fråga hade lantbruksstyrelsen på ort och ställe låtit undersöka Härnösands respektive Söråkers lämplighet såsom förläggningsort för trädgårdsundervisningen för Norrland. Resultatet av den sålunda verkställda undersökningen hade givit vid handen, att båda platserna kunde anses fullt lämpliga för ändamålet.

Härnösand hade det företrädet, att skolträdgården till större delen redan vore i kultur. De nuvarande byggnaderna i Härnösand kunde visserligen varken i avseende å inredning eller i allmänhet anses lämpliga för sitt ändamål. Det torde dock icke vara tvivel underkastat, att Härnösands stad, därest skolan fortfarande förlades dit, skulle komma att på ett tillfredsställande sätt ordna såväl lektionssalar och bostäder som växt-hus och övriga utrymmen.

Vid Söråker vore för närvarande endast en mindre del av jorden under trädgårdskultur. Såväl jordens läge — en lämplig sluttning mot söder — som jordens beskaffenhet talade emellertid för, att lämplig trädgårdsjord här kunde åstadkommas. Av utav kemiska avdelningen vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet verkställd undersökning av tre från olika delar av åkern hämtade jordprov framginge, att jorden utgjordes av mullrik sandjord till sandblandad mulljord, i allmänhet rik på kväve men i behov av mineralgödsel, särskilt kali, samt av kalk. Byggnaderna vid Söråker befunno sig i ett synnerligen gott skick och vore så rymliga, att även en mycket omfattande trädgårdsundervisning utan större förändringar här torde kunna anordnas. Endast i mindre omfattning syntes därför någon nybyggnad här vara erforderlig. Det belopp av 50,000 kronor, som av donatorerna ställts till förfogande, torde emellertid, såvitt lantbruksstyrelsen kunde döma, komma att fäcka kostnaderna för såväl åkerns uppodling och iordningställande till trädgård som till byggnadernas ändamålsenliga ordnande. Enligt lantbruksstyrelsens förmenande torde vid bedömandet av de olika platsernas tillgång till förstklassiga byggnader i sådan omfattning, att en utvidgning av undervisningen vid skolan genom anordnande av olika slag av kurser lätt kunde anordnas, en jämförelse utfalla till förmån för en förläggning till Söråker.

Till förmån för en förläggning till Härnösand talade givetvis själva belägenheten inom Härnösands stad. Det kunde icke förnekas, att detta läge vore gynnsamt både med hänsyn till anskaffandet av erforderlig extra lärarkraft och för avsättning av vid skolan producerade produkter, en omständighet som vore av betydelse för skolans ekonomi.

Söråkers läge syntes emellertid jämväl ur dessa synpunkter vara tillfredsställande. Beläget ungefär mitt emellan Härnösand och Sundsvall stode Söråker i förbindelse med båda dessa städer såväl förmedelst järnväg som sjöledes, vartill komme busstrafik med flera turer dagligen. Enligt vad lantbruksstyrelsen kunnat inhämta, skulle en till Söråker förlagd skola utan större svårighet kunna anskaffa erforderlig lärarkraft från

endera av de båda nämnda städerna, och ur avsättningssynpunkt hade framhållits fördelen av att kunna fördela produktionen på två så betydande avsättningsorter som sagda städer. Jämväl Söråkers samhälle torde kunna beräknas bliva en jämförelsevis god avnämmare av skolans trädgårdsalster.

Vid överbägande av de fördelar och nackdelar, som den ena eller andra förläggningen skulle kunna väntas medföra, hade lantbruksstyrelsen kommit till den uppfattningen, att Söråker ur ovan anförda synpunkter borde lämnas företräde. Härtill komme den frihet att anordna trädgårdsundervisningen endast med hänsyn till dess egna intressen, som en förläggning till en statens egendom medförde, samt vissheten att åtgärder och anläggningar till skolans bästa skulle få ett bestående och icke endast temporärt värde.

Från trädgårdsintresserade inom Västernorrland föreläge uttalanden, som visade, att fackmännen allmänt ansåge, att Söråker skulle av de båda föreslagna platserna vara den lämpligaste för en trädgårdsskola, ävensom att platsen allmänt ansåges för ändamålet synnerligen lämplig. Såväl Härnösandskretsens trädgårdssällskap som Sundsvalls trädgårdsodlareförbund hade, på sätt framginge av bifogade yttranden, enhälligt framfört dessa synpunkter.

Kunde en förläggning av trädgårdsskolan till Söråker ordnas under samverkan av samtliga norrländska hushållningssällskap, skulle detta givetvis vara av betydelse för främjandet av den norrländska trädgårdsundervisningen och därmed också för trädgårdsodlingen i denna del av landet. Därigenom skulle det bliva möjligt att vid trädgårdsundervisningens ordnande tillgodose behov från olika delar av detta vidsträckt område, och den kontakt skolan på detta sätt finge med hela området komme antagligen att återspegla sig i ett ökat intresse för skolan från allmänhetens sida, ett intresse varförutan en skolverksamhet icke lätt uppnådde verkliga resultat. Lantbruksstyrelsen hade funnit frågan vara så betydelsefull, att styrelsen i skrivelse till de fem norrländska hushållningssällskapens förvaltningsutskott gjort en förfrågan, huruvida respektive sällskap kunde förväntas vara villiga att deltaga i ledningen av och ansvaret för en eventuell trädgårdsskola i Söråker. Lantbruksstyrelsen förutsatte däri, att skolans ledning skulle ställas under en styrelse, bestående av — förutom en av staten utsedd ordförande och skolans förestandare — sex personer, varav Västernorrlands läns hushållningssällskap, inom vars område Söråker vore beläget, skulle utse två och de övriga hushållningssällskapen vardera en. Vidare förutsattes, att sällskapen skulle bära det ekonomiska ansvaret för skolan i förhållande till sällskapens representation i skolans styrelse, vilket ansvar — att döma av resultatet utav de nuvarande skolornas verksamhet — under en klok och förständig ledning torde kunna förväntas bliva ytterst ringa. Samtliga sällskaps förvaltningsutskott hade i skrivelser till lantbruksstyrelsen uttalat sitt intresse för skolan samt sin sympati för förslaget om skolans ställande under sällskapens gemensamma ledning. I fråga om det ekonomiska ansvaret för skolan hade Jämtlands och Norrbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott uttalat vissa betänkligheter och påyrkat ytterligare begränsning därav, i vad på deras sällskap ankomme. Då emellertid Västernorrlands läns hushållningssällskap självt beslutat att giva sitt förvaltningsutskott bemyndigande att övertaga måls-

manskapet för en till Söråker förlagd trädgårdsskola i sådan omfattning, som kunde erfordras, d. v. s. jämväl i högre grad än till %, syntes inga svårigheter böra föreligga för en överenskommelse i ämnet sällskapen emellan.

Lantbruksstyrelsen hade såsom nämnt redan övertygat sig om, att hinder icke föreläge för att de båda statsunderstödda trädgårdsskolorna i Härnösand och Åtvidaberg jämväl under läsåret 1930/1931 fortsatte sin verksamhet i oförändrad form. Detta måste enligt lantbruksstyrelsens förmenande underlätta förflyttandet av den norrländska trädgårdsskolan till Söråker. Det behövdes nämligen tid för att bringa åkerjorden vid Söråker i sådant skick, att den lämpade sig för trädgårdskultur. Visserligen skulle det ur undervisningssynpunkt icke skada, att eleverna finge deltaga i uppodlandet och iordningställandet av ny mark för trädgårdsändamål, därest detta skedde i lämplig omfattning. Såsom förhållandena vid Söråker nu tedde sig, syntes det dock i hög grad önskvärt, att en avsevärd del av åkern lämpades för trädgårdskultur, innan skolan flyttades dit. Det syntes också ändamålsenligt, att byggnaderna anpassades för skoländamål, innan egendomen toges i anspråk därför.

Enligt styrelsens förmenande vore det därför önskvärt, att en förflyttning av skolan uppsköttes till hösten 1931, då läsåret 1931/1932 toge sin början. Endast en vägande invändning syntes kunna framställas emot en sådan åtgärd. Trädgårdens uppodling med lejda krafter medförde nämligen givetvis större kostnader, än om skolans elever kunde anlitas för ändamålet. Härtill komme, att egendomens administration, innan skolan förlades dit, komme att medföra en del utgifter. Sedan emellertid Västernorrlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott uti till lantbruksstyrelsen ställd förbindelse förklarat, att sällskapet vore berett att med ett belopp av intill 25,000 kronor bidra till täckande av kostnaderna för skolans anordnande, därest detta skulle överstiga de av donatorerna för ändamålet till förfogande ställda medlen, 50,000 kronor, syntes anförda omständigheter icke böra verka hindrande för ett uppskjutande av skolans överflyttning till Söråker till hösten 1931.

Därest statsmakterna beslöte att mottaga den erbjudna donationen och att i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag överlämna målsmanskapet för och ledningen av skolan till de norrländska hushållningssällskapen, vore det emellertid nödvändigt, att beslut härom samt om skolstyrelsens sammansättning meddelades i så god tid, att förarbetena för skolans förläggning till Söråker kunde taga sin början redan sommaren 1930.

Då det av donatorerna genom omförmälda skrivelse den 17 augusti 1929 gjorda erbjudandet ur det allmännas synpunkt måste anses minst lika värdefullt som det, som förelåg våren 1929, ansåge sig lantbruksstyrelsen i anslutning till vad ovan anförts böra hemställa, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att staten måtte mottaga ifrågavarande donation för anordnande på av lantbruksstyrelsen föreslaget sätt vid Söråker av en för de norrländska hushållningssällskapens områden gemensam trädgårdsskola.

Statskontoret har förklarat sig icke hava något att erinra mot bifall till lantbruksstyrelsens i ärendet gjorda hemställan, under framhållande att ett antagande av bruksägaren Kempes m. fl. donationserbjudande med därav följande förläggning till Söråker av trädgårdsskolan för Norrland uppenbarligen vore ekonomiskt fördelaktigt för staten och, så-

vitt statskontoret kunde finna av lantbruksstyrelsens i ärendet förebragta utredning, ägnat att skapa förutsättningar för ett rationellt ordnande av trädgårdsundervisningen i Norrland.

I den proposition, som förra året förelades riksdagen i förevarande ämne, förklarade jag mig till fullo ansluta mig till vad lantbruksstyrelsen då uttalat rörande trädgårdsodlingens betydelse för Norrland samt vikten av att åtgärder vidtoges till denna odlings befrämjande. Jag anförde, att med den stegrade insikten om vegetabiliernas värde ur näringssynpunkt kravet på dylika åtgärder gjorde sig alltmer gällande samt att ett viktigt led för tillgodoseende av härutinnan föreliggande önskemål syntes vara ett bättre ordnande för de norra delarna av riket av undervisningen i trädgårdsskötsel. I sådant hänseende förefunnes ett oavvisligt behov att för norra Sveriges vidkommande upprätthålla en trädgårdsskola med försöks- och demonstrationsodlingar av olika slag. Jämväl jordbruksutskottet fann angeläget att på bästa möjliga sätt säkerställa den verksamhet, som bedrives vid den hittills till Härnösand förlagda trädgårdsskolan. Önskvärdheten av trädgårdsskötselns förkovran i Norrland likasom att åtgärder i sådant syfte vidtagas såväl för utbildande av trädgårdsmästare som vidkommande allmän trädgårdsundervisning torde i övrigt vara allmänt erkänd.

*Departements-
chefen.*

Såsom ovan omförmälts pågår inom lantbruksstyrelsen utredning rörande trädgårdsundervisningens ordnande, omfattande jämväl trädgårdsundervisningen för Norrland. Som utredningen i sistnämnda avseende i viss grad påverkas av den ställning, statsmakterna komma att taga till förläggningen av den norrländska trädgårdsskolan, har lantbruksstyrelsen funnit önskvärt, att denna fråga funne sin lösning, innan styrelsen slutförde sin utredning i ämnet. Lantbruksstyrelsen har, med stöd av den undersökning styrelsen verkställt, ansett sig kunna redan nu fatta ståndpunkt i sistnämnda fråga samt vid prövning av de båda nu föreliggande alternativen rörande förläggningsort för trädgårdsskolan funnit övervägande skäl tala för en förläggning till Söråker. Denna styrelsens uppfattning har biträttts av Västernorrlands läns hushållningssällskap samt vunnit gillande jämväl av förvaltningsutskotten hos de övriga norrländska hushållningssällskapen samt av Härnösandskretsens trädgårdssällskap och Sundsvalls trädgårdsodlareförbund.

Även för egen del finner jag en förläggning av skolan till Söråker såväl ur skolans egen som ur statens synpunkt ändamålsenligast.

Det senast gjorda donationserbjudandet innefattar överlämnandet till statsverket av Söråkers egendom samt därtill ett belopp av 50,000 kronor för trädgårdsskolans anordnande. Därest sistnämnda belopp icke skulle förslå för ändamålet, står vidare till förfogande ytterligare 25,000 kronor såsom bidrag från Västernorrlands läns hushållningssällskap. Så-

som lantbruksstyrelsen framhåller, måste nämnda donationserbjudande ur det allmännas synpunkt anses minst lika värdefullt som det tidigare gjorda.

Skolan skulle på Söråker erhålla ett eget område, där de anläggningar och övriga förbättringar som vidtagas komma att framgent stå till skolans förfogande för att allt mer utvecklas i överensstämmelse med tidens växande krav. Skolans anordnande därstädes kan även ske uteslutande med hänsyn till vad i varje fall prövas lämpligast för dess drift och utveckling samt de eventuella omläggningar av undervisningen, som framdeles må finnas önskvärda. Akerjordens beskaffenhet vitsordas lämplig för trädgårdsodling, sedan ytterligare mark, utöver den som redan brukas för trädgårdsskötsel, blivit för ändamålet iordningställd. Enligt vad jag själv kunnat övertyga mig om vid besök på platsen äro de byggnader, som tillhöra gården, synnerligen rymliga och i gott stånd, varjämte därstädes redan finnas stora källare och lagringslokaler lämpliga att användas för förvaring av trädgårdsprodukter. Drivhusanläggning finnes även. Byggnadsutrymmena äro så stora, att där lätt torde kunna inredas bostadsrum jämväl för elever vid de kortare kurser, som pläga hållas vid dylika skolor. Möjligheterna för avsättning av å Sörby odlade trädgårdsprodukter synas vara mycket goda, då avsättning torde kunna ske såväl på platsen som till de båda närbelägna städerna Härnösand och Sundsvall. Även om möjligheterna att anskaffa de för undervisningen behövliga extra lärarkrafterna givetvis icke äro så förmånliga som i händelse av skolans förläggande till Härnösand, torde dock med de goda och talrika förbindelserna med berörda städer denna sak kunna ordnas på tillfredsställande sätt. Genom de kontanta medel, som ställts till förfogande såväl genom donationen som från Västernorrlands läns hushållningssällskap, kan skolan anordnas och utrustas med nödiga inventarier utan särskild kostnad för kronan. Jag vill sålunda tillstyrka mottagandet av ifrågakvarande donation att användas till därmed avsett ändamål.

Jag vill tillika förorda det i ärendet föreliggande förslaget, att målsmanskapet och ledningen för ifrågakvarande trädgårdsskola i första hand övertagas av de norrländska hushållningssällskapen. Dessa hava ett särskilt intresse att tillse, att undervisningen drives rationellt och i överensstämmelse med de i Norrland rådande förhållandena på trädgårdsodlingens område. Genom den ekonomiska garanti för verksamheten, som föreligger genom Västernorrlands läns hushållningssällskaps åtagande, och, att döma av de uttalanden som gjorts av förvaltningsutskotten i hushållningssällskapen i de andra fyra norrländska länen, torde kunna emotses jämväl från de senare, bortfaller den risk, som eventuellt annars skulle föreligga för staten att godkänna en förläggning av trädgårdsskolan till Söråker, utan att en detaljerad plan kunnat föreläggas över de årliga utgifterna för skolan. Jag vill emellertid erinra, att, enligt lant-

bruksstyrelsens uttalande redan förra året, ett årligt statsbidrag av ungefär samma storlek som det för närvarande utgående kunde beräknas vara tillfyllest.

Vad angår kostnaderna för den norrländska trädgårdsundervisningen under nästkommande budgetår behöver förlägningsfrågan icke öva inflytande därá. För den händelse skolan förflyttas till Söråker, måste där, såsom lantbruksstyrelsen framhållit, vidtagas åtskilliga förberedande arbeten, vilka föranleda, att undervisningen kan taga sin början först under hösten 1931. Jag vill erinra, att i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag, nionde huvudtiteln punkt 32, av mig anmäldes att, vare sig skolan komme att förflyttas eller bibehållas på nuvarande plats, däriigenom icke i nämnvärd mån skulle påverkas storleken av det för nästkommande budgetår för skolans verksamhet erforderliga statsbidraget. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t föreslagit, att anslaget för budgetåret 1930/1931 skulle bibehållas vid oförändrat belopp, 14,000 kronor.

I händelse av riksdagens godkännande av donationens mottagande, skall jag tillåta mig återkomma till frågorna om såväl de närmare bestämmelserna för donationens användning som organisationen av en till Söråker förlagd trädgårdsskola.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen förklara,

att riksdagen icke finner anledning till erinran mot emottagandet av ifrågavarande donation av Söråkers egendom inom Hässjö socken samt av ett belopp å 50,000 kronor för anordnande därstädes av en trädgårdsskola för norra Sverige.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Rune Thygesen.